

Norsk bedrift flytter ozondreper til Hellas

**Bedriften Kjemi-Service i Tønsberg flytter deler av produksjonen av det ozonnedbrytende stoffet 1,1,1-triklore-
tan til Hellas. På den måten oppfyller bedriften Norges mål for å redusere forbru-
ket av stoffet.**

Jon Knut Berg
N&M Bulletin

Avdelingsdirektør Per Døvre i Statens forurensningstilsyn (SFT) sier at han ikke vil kommentere Kjemi-Service sine planer, fordi han ikke kjenner saken godt nok. Men på et prinsipielt grunnlag karakteriserer han det som en dårlig løsning at en bedrift flagger ut virksomheten for å oppfylle et miljøkrav.

Halvparten av forbruket

– Det er et dårlig signal, og en bedrift bør heller ta ondet ved roten og gå over til miljøvennlige alternativer, sier han til

N&M Bulletin.

Det Unitor-eide firmaet Kjemi-Service i Tønsberg står nå for femti prosent, eller 450 tonn, av det norske forbruket av 1,1,1-triklore-
tan. Bedriften får importert 1,1,1-triklore-
tan på bulk, taper det om i mindre emballasje, for så å eksportere det. Produktet fra Kjemi-Service brukes som elektrolens i skipsfarten.

For at Norge skal oppfylle målet i Montreal-protokollen, må Kjemi-Service, i likhet med alle andre bedrifter som bruker

1,1,1-triklore-
tan, redusere forbruket med femti prosent. Det har Statens forurensningstilsyn (SFT) bestemt.

Kjemi-Service oppfyller kravet ved at en Unitor-bedrift i Hellas overtar halvparten av 1,1,1-triklore-
tan-produksjo-
nen.

– Overflyttingen er allerede i gang, forteller teknisk sjef i Kjemi-Service, Fred Inge Tørnes, til N&M Bulletin.

Han sier imidlertid at overflyttingen av produksjonen ikke skjer på grunn av miljøkrav, men som følge av økonomiske vurderinger. Unitor vil at produksjonen skal skje nærmere markedet, som i stor grad er gresk skipsfart.

OK i EU

Hellas er som kjent et EU-land, og også EU har undertegnet Montreal-protokollen om å begrense bruken av 1,1,1-triklore-
tan. Det vil imidlertid ikke skape problemer for EUs mål at den norske produksjo-
nen flyttes til Hellas, ifølge Tørnes. Hele EU betraktes som ett land i denne sammenhen-
gen, og da vil det være plass nok til Kjemi-Service sin 1,1,1-

triklore-
tan-mengde. Men be-
driften må fortsatt stanse forbruket i 1996.

– Men hvorfor ikke kutte ut forbruket av det ozonnedbrytende stoffet?

– Kundene er foreløpig ikke interessert i det miljøvennlige alternativet, som er basert på hydrokarboner. Grunnen er at hydrokarboner er brennbart, og derfor kreves det en mer omfattende regjering etter bruk enn når 1,1,1-triklore-
tan be-
nyttes, sier Tørnes.

Han sier videre at nettore-
sultatet for ozonlaget blir det samme uansett hva bedriften gjør.

– Produsentene av 1,1,1-triklore-
tan er pålagt de samme restriksjonene som forbrukerne. Dette har ført til at den tilgjengelige mengden har blitt fordelt på de bruksområdene det har vært vanskeligst å finne nye erstatninger for. Hvis vi eller noen av våre konkurrenter stanser forbruket av 1,1,1-triklore-
tan nå, vil bare den samme mengden bli fordelt på andre kjøpere, sier Tørnes, som legger til at ingen arbeidsplasser vil bli berørt av produksjonsflyttingen.

N&M-fakta

Det ozonnedbrytende stoffet 1,1,1-triklore-
tan brukes stort sett som rensemiddel. Det har en tiendedel så sterk effekt på ozonlaget som KFK-gasser. Det norske forbruket vil i år være i overkant av 400 tonn. Skal vi oppfylle Montreal-protokollen, skal forbruket reduseres med 50 prosent i løpet av 1994, i forhold til 1989, fra 884 tonn til 442 tonn. Innen 1996 skal stoffet forbys helt.

Nytt prosjekt kan spare penger og miljø

side 4

Sivilombudsmannen tar opp Etne-saken

side 5

USA forbyr klor i industrien?

side 6

EØS II gir strengere miljøkrav i Norge

side 9

Departement støtter fugleutrydding

side 12

Natur&Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Red. sekr: Ole P. Pedersen
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803 50 94602
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Oslo Grafiske as.
Trykket på Retur Offset, 100
prosent resirkulert papir.
Neste Natur&Miljø Bulletin
utgås 11. mars 1994.

Nye metoder

Naturvernforbundet inviterte seg selv inn i varmen og har nesten ikke fått lov til å gå igjen. Det må være den foreløpige oppsummering av Prosjekt Miljøvennlig OL (PMOL), et par døgn før det norske gullrushet er over for denne gang.

Naturvernforbundet var, oppskriftsmessig, i mot gigantarrangementet som ble planlagt i nordenden av Mjøsa. Konsekvensene for naturen var åpenbare. Men da "Lillyhammer" behørig var tildelt vinterlekene, valgte noen av Naturvernforbundets ildsjeler i Oppland en utradisjonell strategi: De opprettet et eget prosjekt som definerte seg som vaktbikkje for utbyggingen, de holdt kurs for utbyggerne og de tok Juan Antonio Samaranch i kraven med det resultat at miljøspørsmål i overskuelig fremtid vil være et uunngåelig tema for kommende OL-arrangører.

Parallellt med PMOLs virksomhet har Naturvernforbundet forøvrig trådt til med mer kontroversielle aktiviteter, ikke minst i striden om utbyggingen i Åkersvika, der det oppstod en knallhard konflikt om Vikingskipets plassering i utkanten av det verdifulle våtmarksreservatet. Kombinasjonen av de to ulike arbeidsformene har tilsynelatende fungert godt.

Det er åpenbart at det ville blitt atskillig færre naturødeleggelser dersom man ikke hadde arrangert noe OL i Mjøs-regionen. Spørsmålet må bli om en målrettet satsing fra Naturvernforbundets side har ført til at OL-arrangementet har medført færre ødeleggelser enn uten en satsing i det hele tatt.

Evalueringen av PMOLs arbeid vil gi svar på om "innsidemetoder" er en nyttig vei å gå. Miljøbevegelsens virkemidler må spenne over et vidt spekter, og det er usannsynlig at man helt kan skrinlegge provoserende og omstridte arbeidsformer. Men med et bredt organisasjonsapparat er det mulig å spille på flere hester.

Naturvernforbundet er allerede i gang med et oppfølgingsprosjekt til PMOL. Kampen om Gardermo-utbyggingen endte med tap for miljøbevegelsen. Det blir en stor hovedflyplass i Norge, til tross for at miljøargumentene tilsa det motsatte. Men miljøbevegelsen har fremdeles muligheten til å påvirke utviklingen. Responsen fra utbyggernes side tyder på at de er interessert i en dialog med miljøsidene. Det kan være en god begynnelse.

Gjestekommentar

Kan Europa lære av Clintons klimapolitikk?

Geir Høiby
NHO

"Oh, this tree grows slowly", the gardner said. "It won't mature for a hundred years." "Then there's no time to lose", the general answered. "Plant it this afternoon." (USAs klimahandlingsplan, oktober 1993. USA slapp i 1990 ut 5038 millioner tonn CO₂, halvparten av de samlede utslipp fra OECD-landene. Norske utslipp var 35 millioner tonn, og EU-landenes 3141 millioner. USAs oppfølging av klimakonvensjonen gjennom en handlingsplan får reell innflytelse på den globale utslippsutviklingen.

Clinton-administrasjonens forslag om energi-skatt ble redusert til en symbolavgift på drivstoff. Det blokkerte avgiftsveien i klimapolitikken for de neste fem årene: Japan sa også nei til CO₂-avgifter. I Europa ble forslaget om en EU-skatt aktivt motarbeidet av flere land. Storbritannias nei ble begrunnet i selvrådighet og vansker innen kullindustrien. Europa har høye avgifter på bensin og lettere fyringsoljer, og forsprang på USA i drivstoffeffektivitet. Norge står ganske alene med høye avgifter på viktige industrielle oljekvaliteter og gassbruk offshore.

I USAs Climate Action Plan gir president Clinton alternativer til avgifter for å stabilisere USAs klimagassutslipp i 2000. Tiltak rettes mot alle sektorer, fra energiproduksjon til CO₂-opptak i skogbruket.

Planen vil koste 1,9 milliarder USD fram til 2000. Ansatte som velger å ta ut fordelene av parkering betalt av arbeidsgiver som lønn (for å redusere bilbruken), vil gi økt skatteinnangang med 2,2 milliarder USD, beregner planen.

Bedret energieffektivitet er planens viktigste strategi. EPA (USAs SFT) har flere programmer for å oppnå mer effektiv

oppvarming, kjøling, belysning og luftbehandling. Som eksempel nevnes et selskap som gjennom EPAs Green Lights Program sparte 25 millioner kroner i året, på et areal på vel 90 000 m². Kommersiell byggsto for 11 prosent av USAs samlede energiforbruk i 1990.

Gjennom "Golden Carrot"-programmet vil klimaplanen utvikle energieffektive og miljøvennlige husholdningsprodukter. 24 kraftselskaper utlyste konkurranse om det rimeligste, mest energieffektive og KFK-frie kjøleskap. Over 200 millioner kroner ble stilt til disposisjon for vinneren for å sikre markedsintroduksjon av kjøleskapet i 1994. På den måten kan myndighetene gjennom en beskjeden innsats utløse betydelige ressurser fra privat sektor i utvikling og kommersialisering av ønskede produkter.

Gjennom "Motor Challenge" vil planen redusere kraftforbruk. Hensikten er å utvikle, demonstrere og få solgt mer effektive, elektriske motorer, og samtidig etablere industrielt lederskap i utvikling, produksjon og bruk av effektive elmotorer.

Vindkraft, som på 80-tallet kostet 190 øre/kWh, vil innen 2000 koste 20 øre/kWh.

Administrasjonen vil fremme lovgivning som vil gjøre det interessant for private investorer å satse på oppgradering av eksisterende, føderale vannkraft-anlegg.

Gjennom ulike tiltak vil planen stimulere skogskjøtsel for opptak av CO₂, en type tiltak som i det siste har fått økt oppmerksomhet som en årsak bak all den CO₂ som man tidligere ikke kunne gjøre rede for i det globale regnskap. Kanskje er det noe å lære fra USA i økt samspill for næringsutvikling. Som tidligere næringsminister Finn Kristensen gjerne sa: "Det er ikke forbudt å stimulere."

Ingen enighet om lavere klimautslipp

Partene lyktes ikke å komme til enighet om reduksjoner av klimagassutslippene under den forrige klimahandlingsrunden i Geneve i forrige uke, men man er enige om at reduksjoner er påkrevet.

N&M Bulletin
Gunnar Bolstad

Forhandlingene fikk en tankevekkende start da lederen for FN's klimapanel (IPCC), Bert Bolin, meddelte delegatene at deres innsats hittil ikke på noen måte har nådd opp til de tiltakene som må gjennomføres. Bolins innlegg førte til at forhandlingene fortsatte i en konstruktiv atmosfære.

For svakt

De fleste industrilandene er enige om at forpliktelsen til stabilisering av klimagassutslipp, som ligger i den nåværende klimakonvensjonen, er for svak i forhold til hva som er nødvendig for å hindre de ver-

ste konsekvensene av drivhus-effekten. Men enigheten stopper når det kommer til spørsmålet om hvem som skal redusere hvor mye.

Danmark gikk lengst i sitt krav om at alle de industrialiserte landene bør redusere sine utslipp av CO₂ med 20 prosent innen 2005. Dette forslaget høstet bare spredt støtte. Norge, Sverige og Island var blant de landene som hevdet at en slik "flat" prosentsats ville legge urimelige byrder på de landene der reduksjonstiltakene koster mest. Norske myndigheter mener som kjent at klimatilstand i Norge er mye dyrere enn i mange andre land.

USA tolker radikalt

Et interessant trekk ved forhandlingene var at den konvensjonen som ble undertegnet i Rio tolkes dithen at den forplikter industrilandene til å stabilisere sine CO₂-utslipp innen 2000. USA, som i utgangspunktet var i mot en slik forpliktelse og sørget for at den skriftlige formuleringen er ganske vag, går nå god for en radikal tolkning og er ikke lenger

blant sinkene. – Tiden er ikke på vår side, sa den amerikanske delegasjonslederen fra tallerstolen.

Mye av forhandlingene var viet til såkalte felles gjennomføringsmekanismer på tvers av landegrensene (*Joint Implementation = JI*). Norge har stått hardt på at det bør åpnes for slike ordninger og at investortland skal godskrives større CO₂-kvoter som følge av tiltak utenfor egne grenser. Det kan synes som om slike ordninger vil presse seg frem på lengre sikt, men det hersker en betydelig skepsis til de forslagene som nå ligger på bordet.

Kritikk mot JI

Den fysiske sett lavtliggende stillehavsrepublikken Nauru ledet an i kritikken mot felles gjennomføringsordninger og fikk betydelig støtte fra langt yngre nasjoner.

På vegne av EU tok Hellas sterk avstand fra at JI skulle frita industriland fra å stabilisere utslippene av CO₂ innenfor egne grenser.

Kenya, Sveits, Danmark og Algerie var blant landene som hver fra sin vinkel fremførte

ytterligere kritikk mot JI.

Et viktig poeng for mange er at man i første omgang ikke kan gi CO₂-kredit til investortland. Micronesia, som også talte på vegne av gruppen av Stillehavsstater, gikk sterkt i mot at land som ikke har egen nasjonal målsetning for CO₂-reduksjoner skal kunne delta som partner i JI.

Norge og Japan sammen

Norge, som varmt går inn for JI, fikk på sin side støtte fra tungvekterland som Australia, Canada, USA og Japan.

Japan har forlangt at eksport av atomkraftteknologi skal telle med i regnskapet for felles gjennomføring av klimatiltak. Atomkraft er ren energi, mener japanerne.

Den neste forhandlingsrunden finner sted i august, før det første formelle partsmøtet i Berlin neste vår.

Kilde: ECO (miljøorganisasjonenes daglige nyhetsbrev under forhandlingene).

EU-nei til svensk ozonforslag

EU-kommisæren for det indre marked, tyskeren Martin Bangemann, vil nekte Sverige å innføre strengere krav til utslipp av ozonnedbrytende gasser enn EU.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Som vi skrev i forrige utgave

av N&M Bulletin, foreslår det svenske forurensningstilsynet (Naturvårdsverket) at forbruket av den ozonnedbrytende gassen HKFK forbyes innen 2002. Ministerrådet i EU har nylig vedtatt endelig utfasing i 2015.

Represalier

Ifølge avisen Information truer nå Bangemann Sverige med represalier hvis Naturvårdsverkets forslag blir vedtatt. Den tyske kommisæren mener at et slikt vedtak vil være en teknisk

handelsbarriere og dermed i strid med reglene for det indre marked.

I fjor sommer reagerte Bangemann også på et tilsvarende forslag om HKFK fra den danske miljøvernministeren Svend Auken. Men siden dengang har ikke danske myndigheter hørt noe mer om saken. Planen er at de danske HKFK-forskriftene skal tre i kraft fra 15. mai.

Ifølge avisen kan EU-kommisjonen reagere overfor Sverige ved å vise til at landet bryter EØS-avtalen.

Syre kan redde Maldivene!

Siste nytt i teknofix: Ta alt det spesialavfallet som inneholder syre (og det er det meste...), bor et hull i grunnen til du treffer et kalksegment, og stapp giftavfallet ned i hullet. Poff, så vil syren ekspandere og landjorden stige. Dermed kan man løse to problemer i ett smekk; man blir både kvitt avfallet og kan i tillegg heve utsatte landområder, som Nederland, Maldivene -- og for den del det skjeve tårn i Pisa. Teorien skal utprøves praktisk i løpet av et par år, skriver The European.

Takk for støtten!

**Borgestad
Fabrikker as**

Støtter Naturvernforbundet

LØVLAND

UTSTYR FOR IKKE-DESTRUKTIV
MATERIALPRØVING • ANALYSE-
INSTRUMENTER

Dietriksens Papirindustri AS

LØVLANDUTSTYR FOR IKKE-DESTRUKTIV
MATERIALPRØVING • ANALYSE-
INSTRUMENTER

NORDAKER

BUNADER A/S

Østervåg 25 - 4013 Stavanger

BÆRUMS
FORENEDE
BILRUTER A.S.Hydro Chemicals
Norge

VOC-plan utsatt - mål i fare?

Miljøverndepartementet har utsatt arbeidet med en handlingsplan for å redusere utslippene av flyktige organiske forbindelser (VOC). Planen skal nå komme i 1995. Norge er forpliktet til å redusere VOC-utslippene med 30 prosent fra 1989 til 1999. Nye EU-direktiver kan hjelpe.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Norge slapp i 1991 ut 276 000 tonn VOC. VOC er hovedsakelig hydrokarboner, som er med på å danne bakkenært ozon. VOC forårsaker helseskader, og bakkenært ozon svekker blant annet mennesker og planters motstandskraft. Fra 1989 til 1999 skal Norge redusere VOC-utslippene med 30 prosent. I følge SFTs "For-

urensning i Norge", har utslippene økt med tre prosent. Miljøverndepartementet (MD) har ikke satt i verk noen tiltak for å redusere VOC-utslippene, bortsett fra nye avgasskrav til biler og varebiler.

- Har kontroll

- Vi har ikke drevet spesifikt med å innføre påbud for å redusere utslippene, sier Astrid Evensen i MD. - Vi har kontroll på dette, og kommer til å sette i gang arbeidet med en tiltaksanalyse. Den skal være klar i begynnelsen av 1995, sier Evensen.

Faktum er at tidsfristen for å oppfylle den internasjonale av-

talen er 1999. I forhandlingene klarte Norge å få unntak for utslippene til havs nord for 62. breddegrad, slik at økt oljeutvinning i dette området ikke skal skape problemer for å nå reduksjonsmålet. Likevel øker VOC-utslippene.

EU-direktiv

Det kan bli kommende EU-direktiver, og dermed en del av EØS-avtalen, som kan redde reduksjonsmålet. IEU-byråkratiet forberedes tiltak for å redusere VOC-utslippene fra bensintransport fra raffinerier til bensinstasjoner, og fra bensinpumpen til bensintanken.

- Dessuten lages det et nytt forslag om VOC-utslipp fra industriprosesser. Det er bare i startfasen, slik at det ikke finnes noen norsk holdning til spørsmålet, sier Evensen.

Ifølge departementet er det arbeidet med handlingsplanene for klima og nitrogenoksider som har utsatt arbeidet med VOC-planen.

VOC-utslipp

Norske utslipp, fordelt på de viktigste kildene, 1991:

Oljelasting	39%
Personbiler	25%
Fordamping, løsemidler	11%

(Kilde: SSB, 93/1).

Kan spare både penger og miljø

Et av initiativene MD setter sin lit til er reduserte utslipp fra lasting av råolje til skip (bøyelasting). Men selv om prosjektet lykkes, er tiden fram til 1999 knapp.

Flere oljeselskaper har sammen med Statens forurensningstilsyn (SFT) og Norges forskningsråd gått sammen om et utviklingsprosjekt som har som mål å redusere utslippene fra lasting med 70 prosent.

- I et utviklingsprosjekt vet vi hvilke mål vi har, men vi er ikke sikre på hvordan vi kommer dit. Vi skal nå bygge et skalaanlegg (en modell i mindre størrelse enn et vanlig anlegg), og planen er å montere

skalaanlegget på en bøyelaster. Forhåpentligvis kan vi starte dette anlegget i andre halvår 1994, sier Reidar Vik, prosjektleder i Statoil til N&M Bulletin.

Foruten Statoil bidrar også Saga, Conoco og Kværner Process Systems til å finansiere prosjektet. - Etter at skalaforsøket er gjennomført, kan vi vite veien videre. Går det bra, må vi velge om vi skal fortsette og teste, eller om vi skal bygge en prototyp.

Tiden er knapp for utviklingsprosjektet, om det skal være med og bidra til at Norge oppfyller VOC-avtalen.

- En prototyp kan være ferdig bygget i 1996, hvis fase en er vellykket, sier Vik. - Prototypen må nok kjøres en stund,

før man setter igang masseproduksjon. Vi må også se økonomisk på investeringene, som kanskje må spres over tre, fire år. Da nærmer vi oss raskt 2000, sier Vik. Det er i dag usikkert om prosjektet kan lønne seg økonomisk.

- Vi har gjort oss noen refleksjoner. På dagens stadium er det svært usikkert. Blir prosjektet vellykket, og vi kommer nær opptil målet om å redusere utslippene med 70 prosent fra bøyelastingen, så vil tilbakebetalingstiden være rundt tre, fire, mener Vik.

- Oljeselskapenes hovedmotiv er å forbedre miljøet. Men her ligger også en belønning, i og med at vi reduserer tapene våre ved å redusere VOC-utslippene, sier Vik.

Første seier i Etne

Sivilombudsmannen tar opp saken om vei langs Etne-vassdraget med Samferdselsdepartementet. Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN) klaget departementets vedtak om traseen langs Etne-vassdraget inn for Sivilombudsmannen.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

- Det er en stor seier at Sivilombudsmannen har tatt saken og sendt brev videre til samferdselsministeren. Sivilom-

budsmannen mottar en mengde saker av ulik karakter, og kun et fåtall følges opp. Forvaltningen har til dags dato alltid bøyd seg for Sivilombudsmannen dersom han kan påvise saksbehandlingsfeil. Det til tross for at ombudsmannen ikke har formell myndighet.

Det sier en optimistisk Karen Johanne Baalsrud, leder av Naturvernforbundet i Etne.

Endringer

Våren 1993 kom Etne-vassdraget inn i Verneplan IV. Samme høst vedtok Samferdselsdepartementet at den nye traseen for riksvei 11 skal gå langs Etne-vassdraget gjennom Stordalen. Etter SRNs vurdering vil et slikt veganlegg innebære dra-

matiske endringer i det natur- og kulturlandskapet som ga grunnlag for vern bare seks måneder tidligere. Dette er noe av bakgrunnen for å klage vedtaket inn for Sivilombudsmannen.

Klagen påviser en rekke feil og mangler - både ved saksbehandlingen og ved grunnlaget for det skjønnede departementet har utøvd. En alvorlig feil er at saksbehandlingen var lukket, slik at berørte parter og andre ikke har kunnet påvirke prosessen. En annen feil er at den vegtraseen som ble valgt, ikke har vært gjenstand for vanlig hovedplan-behandling. SRN har videre reagert på at departementet har trukket inn i vurderingen hensynet til en mulig,

fremtidig tverrforbindelse mellom Etne og Sauda. Dette prosjektet befinner seg kun på skissestadiet, og er dermed et utenforliggende hensyn ved trasevalg for RV 11.

Vurdere svaret

SRN sendte klagen til Sivilombudsmannen. Ombudsmannen har nå bedt om departementets kommentarer til SRNs klager.

- Ombudsmannen har også bedt departementet å utdype og konkretisere den delen av begrunnelsen som er knyttet til miljøforhold og kostnadsberegninger, sier Baalsrud. Hun regner med at SRN vil få anledning til å vurdere svaret fra departementet når det kommer.

Uviss framtid for barskogen

Miljøvernministeren har ved en rekke anledninger signalisert en evaluering og oppfølging av den nasjonale verneplanen for barskog. Etter tre år er dette arbeidet ennå ikke påbegynt.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Allerede i februar 1991 sa Thorbjørn Berntsen blant annet følgende i Stortinget: "Imidlertid så vil jeg vurdere å legge fram en melding for Stortinget

i 1992 for å orientere om arbeidet med barskogplanen så langt. En slik melding kan eventuelt også vurdere en utvidelse av rammen."

Uklart

Tre år etter er det i miljøverndepartementet ikke engang bestemt hvilken form en slik tilbakemelding skal få - dvs. om den skal legges fram som en egen stortingsmelding eller som en stortingsproposisjon. Det er heller ikke blitt tatt stilling til om planen skal utvides.

Saksbehandler i Miljøverndepartementet, Ellen Greppe-

rud, kan ikke si noe klart om når evalueringen og en eventuell utvidelse av barskogplanen vil være klar. I løpet av våren vil det imidlertid bli tatt stilling til hvilken form evalueringen vil få og hvorvidt verneplanen skal utvides slik både miljøorganisasjonene og forskere tilrår.

Grepperud kan heller ikke si noe om Håøyas sjebne. På grunn av utredningen om Oslofjordforbindelsen over Drøbakundet og en mulig broforbindelse, ble Håøya trukket ut av planen sist sommer. Dette vakte sterke reaksjoner både

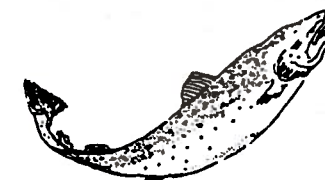
fra miljøorganisasjonene og miljøvernmyndigheter. Øya kan nemlig by på unike naturtyper, og flere truede fuglearter befinner seg her.

Etter at samferdselsminister Opseth skrinla broprosjektet, er det nå spørsmål om hva som vil skje med Håøya. Så lenge denne perlen i Oslofjorden ikke er omfattet av verneplanen, betyr det at skoglovens bestemmelser gjelder. Dermed kan ikke skogshogst eller annen drift hindres.

I Vest-Agder går vi

SAMMEN OM ET BEDRE MILJØ

Fylkesmannen i Vest-Agder
Miljøvernavdelingen

- vi kalker for livet**Miljøindustri a.s**

Et Aker selskap
Kalkprodukter
Postboks 38
3951 Brevik

Takk for støtten!

Oslo grafiske as
Fra idé til ferdig trykk

Tlf. 22 17 34 24
Fax. 22 17 25 19

NORGES BONDELAG

Gilde
BØNDERNES SALGSLAG

norske fiskeoppdretters forening

USA forbyr klor i industrien?

Det amerikanske forurensningstilsynet, EPA, har antydnet at det vil foreslå et forbud mot bruk av klor i industriell sammenheng.

N&M Bulletin
Gunnar Bolstad

40 prosent av alle USAs innsjøer og elver er uegnet for fiske og bading på grunn av forurensning.

– Alle amerikanere forventer og er berettiget til rent vann, sier EPA-sjef Carol Browner til Washington Post. Nå skal hun utarbeide en ny versjon av vannforurensningsloven, Clean Water Act, for å forbedre vannkvaliteten. Et av virkemidlene kan bli et forbud mot bruk av klorstoffer i industrien.

– Vi vil utvikle en nasjonal strategi for å erstatte, redusere eller forby bruk av klor og klorforbindelser, sa Browner på en pressekonferanse nylig. En anonym kilde i den amerikanske administrasjonen nyanserte Browners uttalelse overfor Washington Post ved å si at det er for tidlig å si at klor vil bli forbudt.

Sterke reaksjoner

Miljøorganisasjonene gir uforbeholden honnør til Browner, og tanken om et klorforbud har allerede samlet støtte langt inn i den amerikanske kongressen. Industriens talsmenn er på sin side like sterkt i mot.

– Det er bare ett ord som gir uttrykk for vår reaksjon, sier Fred Webber, president i den amerikanske kjemiindustriforeningen: – Skandale!

Omstillingsprosessen som den kjemiske industrien måtte gjennom i forbindelse med utfasingen av ozonødeleggende stoffer, viser at industrien ikke nødvendigvis har så mye å frykte. Forskere som har vært knyttet til det såkalte klorprosjektet ved Massachusetts Institute of Technology, har kommet fram til det motsatte:

– De første rapportene fra klorprosjektet viste at industrien har svært mye å tjene på strenge reguleringer på miljøområdet, sier professor Ken Oy ved MIT til N&M Bulletin. Oy er statsviter og ekspert på forhandlinger.

– Erfaringene fra Montrealforhandlingene om ozonødeleggende stoffer viste at de store kjemikalieprodusentene, som Dupont og ICI tjente på at KFK ble fjernet fra markedet, sier Oy.

Vil helst unngå miljøgarantien

Danske myndigheter vil helst unngå å bruke miljøgarantien i EU. Denne garantien ble innført for åtte år siden, etter press fra nettopp danskene. Men fortsatt er den ikke tatt i bruk av noe EU-land.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Miljøgarantien i EU ble innført i 1987. Den er knyttet til Romtraktatens artikkel 100 a, som omhandler den frie flyten av varer. Miljøgarantien skal sikre at enkelte land under spesielle omstendigheter kan ta i bruk strengere miljøkrav enn andre, selv der reglene i utgangspunktet er totalharmonisert. Men ennå har miljøgarantien ikke vært brukt av noe land, bortsett fra at det for tiden verserer en sak om PCB i EU-domstolen. Forut for den danske folkeavstemningen om EF-pakken 1986, var nettopp miljøgarantien et viktig element i myndighetenes bestrebelser for å få et ja-flertall i befolkningen.

Ifølge avisen Information er danske myndigheter nå likevel meget skeptiske til å bruke miljøgarantien. Grunnen er at hvis en slik sak skulle komme inn for EU-domstolen, og Danmark taper, vil det være et utålelig politisk nederlag.

– Den politiske prisen ved å tape en sak ved domstolen vil ganske enkelt være for høy i forhold til den miljømessige belastningen som skal betales, sier en sentralt plassert kilde til avisen.

Bevis

Et omstridt punkt i miljøgarantien er hvem som skal bevise at en vare har så alvorlige miljøkonsekvenser at den kan forbys. EU-kommisjonen mener

at landet som bruker miljøgarantien har bevisbyrden, mens danskene mener det stikk motsatte. Dette er et avgjørende punkt, fordi det i mange tilfeller er strid mellom tekniske eksperter om et stoff er farlig eller ikke. Nettopp denne usikkerheten i miljøgarantien er en annen grunn til at Danmark ikke har vært villig til å bruke garantien.

I det norske Miljøverndepartementets vurdering av for-

handlingsresultatet om miljø mellom Norge og EU, er nettopp miljøgarantien et viktig element. Norge har fått overgangsordning på fire år der vi har høyere miljøstandard enn EU. Etter den tid kan vi bruke miljøgarantien hvis EU og Norges regler fortsatt er ulike, mener Miljøverndepartementet. Men Danmarks erfaring viser altså at miljøgarantien kan gi mer problemer enn gleder for norske myndigheter.

Vi retter!

I forrige utgave skrev vi om konsekvensene for klimagassutslippene ved en reduksjon av den internasjonale aluminiumsproduksjonen. Dessverre glemte vi en viktig omregning, slik at konklusjonen ble gal. Det riktige er at en planlagt reduksjon på to millioner tonn vil gi en reduksjon på mellom 2.000 og 4.000 tonn karbonfluorgasser. Omregnet til CO₂-ekvivalenter, tilsvarer dette mellom 16 og 30 millioner tonn CO₂. De totale CO₂-utslippene i Norge er på omlag 33 millioner tonn.

Vi borer for de fleste større oljeselskapene.

Smedvig

Smedvig a.s. Løkkeveien 103, Postboks 110, 4001 Stavanger. Tlf. 51 50 99 00

Takk for støtten!

MØKLEGAARD
Møklegaards
Trykkeri AS

Ordet er ditt A/S

FYLKETS FELLESVASKERI DA

Verdens vakreste eventyr
FAKTA KUNNSKAP
FAKTUM FORLAG

UNIL
KOLONIALGROSSISTENES IMPORTSERVICE

Spets consulting group a/s

BUSSEN
UTRUSTNINGSSKAP ALFA

NORPAPP INDUSTRI

NOAH
NOAH LANGØYA AS

Postboks 33, 3081 Holmestrand

Er du humanetiker?

Da vil du ta ansvar for menneskene og naturen i dette livet.
Du vil bruke menneskelig fornuft, forstand og erfaring for å gjøre verden bedre.
Du er ikke religiøs, men bygger din etikk på rent human grunnlag.
Vil du vite mer om Human-Etisk Forbund?

Ring oss på telefon 22 11 10 10
og be om informasjon.

Human-Etisk Forbund

Takk for støtten!

Norsk
Oljesanering ASKvæningen
KommuneKristiansand Kommune
satser på miljøvernSTORA
PAPYRUS

Strid om miljø- resultatet

Seier eller tap? Tolkningen av resultatet av forhandlingene om miljø mellom Norge og EU spriker kolossal. Striden gjelder først og fremst hva som vil skje når overgangsordningen på fire år er over.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Miljøforhandlingene mellom Norge og EU er ikke helt ferdige ennå. Fortsatt gjenstår habitat-direktivet, som først og fremst dreier seg om det betente hval-spørsmålet. Det er vanskelig å få oversikt over det som er ferdigbehandlet, fordi de enkelte dokumentene ikke i

forhandlingene fikk Norge gjennomslag for å bruke miljøgarantien i artikkelen om det indre marked, også på saker som allerede er vedtatt i Ministerrådet før Norge eventuelt blir medlem. I dag er regelen i EU at et land må være nedstemt i ministerrådet hvis miljøgarantien skal kunne tas i bruk. På dette punktet er det enighet mellom miljøorganisasjonene og MD. Men NNV og NU understreker at det ennå ikke er noe land som har brukt miljøgarantien i EU og som har fått medhold i domstolen.

På ett punkt har Norge ikke fått overgangsordning. Som vi skrev i N&M Bulletin nr. 1 i år, må vi fra første dag akseptere EUs regler om plantevernmidler i landbruket, noe som kan føre til sterk økning av slik bruk i Norge.

Norge har ikke krevd unntak der EU har strengere miljøregler enn Norge. Det gjelder for eksempel vannkvalitet. For en tid tilbake sa Berntsen at Norge ville kreve unntak i forhandlingene om vannkvaliteten, fordi det ville bli for dyrt for treforedlingsindustrien å oppfylle kravene. Men Norge har altså likevel ikke gjort dette. Direktivene om vannkvalitet kan også få store økonomiske følger for mange kommuner, som må investere i dyre renseanlegg for å bedre drikkevannskvaliteten.

Nasjonen meldte 24. januar at Norge måtte godta EUs krav om totalfredning av gaupa. Men det var ikke riktig. Norge kan fortsette med sin kvotejakt, som i dag, får N&M Bulletin opplyst i MD.

EØS-II gir strengere miljøkrav for Norge

Strengere regler om svovelinnhold i fyringsoljer, og svakere miljøkrav til økologisk landbruk. Det er to av miljøkonsekvensene av den såkalte EØS II-pakken, som tilslutt skal bli norsk lov.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

EØS II ble nylig debattert i Stortinget. EØS II er over 400 direktiver og rettsakter som er vedtatt i EU, etter at EU og EFTA ble enige om EØS-avtalen. En del av punktene dreier seg om miljø, noen av dem er meget detaljerte.

Nå skal EØS II behandles i EFTA og EUs felles EØS-ko-

mite, der embetsmenn sitter. Deretter skal den tilbake til Stortinget for å bli endelig vedtatt. Da blir EØS-pakken til norsk lov.

På disse områdene medfører EØS II strengere miljøkrav i Norge enn vi har i dag:

- Det blir strengere krav til svovelinnholdet i visse flytende brennstoffer, slik som autodiesel og lette fyringsoljer.

- Vi må godta EUs miljømerkeordning, i tillegg til det nordiske miljømerket vi har i dag. Det innebærer blant annet at det kan komme offisiell miljømerking av hvitevarer, noe som ikke finnes i Norge i dag.

- På visse områder må Norge godta strengere grenser for rester av plantevernmidler i matvarer.

- For at et landbruk skal kunne kalles økologisk, må det etter EØS-avtalen først dyrkes økologisk i to eller tre år, mens overgangsperioden i Norge i dag er minst ett år.
- Fra nå av må husholdningsapparater merkes med energi- og ressursforbruket.

Svakere krav

På disse områdene får vi en svakere miljølovgivning:

- Noen plantevernmidler og jordforbedringsmidler som i dag ikke er tillatt i økologisk jordbruk, blir nå tillatt.

- Norge må tillate import av farlig avfall fra andre EØS-land hvis vi har kapasitet for gjenvinning av det aktuelle avfallsproduktet. Men vi kan nekte hvis det ikke finnes slik kapasitet.

Utenriksdepartementet skri-

ver i et notat til Senterpartiets stortingsgruppe: "Spørsmålet om import av avfall vil forventes ikke å skape noen reelle problemer for Norge. Svært begrenset behandlingsskapitet og et høyt kostnadsnivå vil i betydelig grad motvirke uønsket import." I tillegg er det en god del miljøområder der det ikke er forskjell mellom dagens norske regler og de nye EØS-reglene.

Satelitt-buss

København lanserer en satelitt-styrt buss. Ifølge Politiken kan skjermene på holddeplassene vise de reisende eventuelle forsinkelser. Bussene kan få grønt lys i lyskryssene, og sjåførene får vite om de holder ruten.

Norsk Romsenter
NORWEGIAN SPACE CENTRENorsk Bryggeri- og
Mineralvannindustri Forening*Vi støtter et rent miljø*TROMS
FYLKESKOMMUNEKværner Engineering a.s
Divisjon StavangerStolt-Nielsens Rederi A/S
A subsidiary of Stolt-Nielsen S.A.Handelsbanken
Investment Banking

Weatherford

Your Total Tubular Service - "TTS"-Partner

STAVANGER
Weatherford Norge A/S
P.O. Box 5053 Dussvik
4048 Stavanger
Tel: 51 54 10 77
Telefax: 33 227 7040 n
Telefax: 51 54 27 71

BERGEN
Weatherford Norge A/S
c/o Akar Base A/S
P.O. Box 18
5363 Agdenes
Tel: 66 33 47 70
Telefax: 40 916 8101 n
Telefax: 56 92 06 25

FLORØ
Weatherford Norge A/S
P.O. Box 139
6801 Florø
Tel: 57 74 93 49
Telefax: 57 74 05 75

Bæreposer og plastfolier
av miljøvennlig polyeten

Norfolier

Norfolier as & co
Datterselskap av A/S Fjeldhammer Brug
Postboks 85
N-1473 Skårer, tlf. 67 97 94 00

Urskog, hvalfangst og råderett

DEBATT

Torbjørn Dale, Sogndal

H. O. Bergesen har et innlegg i N&M Bulletin nr. 1 om den norske urskogen og råderetten. I følge hans argumenter og logikk vil kontinentale jurister i Brussel bedre kunne forvalte våre ressurser enn vi selv. Han bruker dette tilsynelatende som et argument for EU-medlem-

skap. Konkret viser han til den norske forvaltningen av våre urskogsforekomster av bar-skog.

Hvis konklusjonen til Bergesen er riktig, er jeg enig i at det kunne være et godt argument for medlemskap i den europeiske union. Konklusjonen hans er imidlertid basert på et tenkt eksempel, med en spekulasjon om at de kontinentale

juristene i Brussel ville fredet større deler av urskogen enn det Norge har gjort i dag. Om dette er tilfelle, vet vi intet om.

Jeg synes Bergesen heller burde bruke et konkret eksempel for å se hva EU mener om norsk ressursforvaltning, f.eks. vågehvalen. I dette tilfellet mener jo EU at vågehvalen skal fredes, i strid med de norske myndighetenes syn. Som

biolog kan jeg ikke se at det er større grunn til å frede vågehvalen enn f.eks. elgen. Etter min mening viser dette at dømmekraften til myndighetene i EU ligger langt under det man burde kunne forvente. Jeg vil gjerne trekke dette så langt som å si at dersom EU ikke har bedre gangsyn og dømmekraft i en, etter min mening, så enkel sak, hvordan kan man da ha tillit til EU når det gjelder andre saker som er langt mer komplekse og vanskelige?

Her vokser arbeidsplasser, byggevarer, papir og norske eksportinntekter

Naturressursene i Norge gir oss nordmenn muligheter. Fjell med stryk og fosser, hav med fisk og olje, brede bygder og store skoger... Skognæringen i Norge gir valutainntekter, arbeidsplasser og ringvirkninger i distriktene. Skogbruk og skogindustri er en del av det økonomiske grunnlaget for det moderne Norge.

Norske Skogs oppgave er å foredle naturressurser til kvalitetsprodukter. Konsernet har ca 5000 ansatte og produserer papir, masse og byggevarer. Norske Skog er Europas tredje største leverandør av avisepapir, og en av Skandinavias største leverandører av trelast og parkett.

Skogen er en levende og fornybar ressurs. Men den må forvaltes slik at den kan bli til glede og nytte også i fremtiden.

Norske Skog

Norske Skogindustrier A.S.

 Hovedkontoret: 7620 Skogn, Tlf.: 076 87 000 Fax: 076 87 100
 Oslokontoret: Vollsv. 9 - 11, 1324 Lysaker, Tlf.: 67 59 90 00 Fax: 67 59 91 97

TONDRHEIM REKLAMERØR FOTO MOTTET FOTO

- Det offentlige ødelegger natur

Naturvernforbundet er sterkt kritisk til Landbruksdepartementets forslag om å fortsette statsstøtten til skogsdrift i vanskelig terreng.

N&M Bulletin

Signy Svendsen

Landbruksdepartementet foreslår i en ny forskrift at det statlige tilskuddet til skogsdrift i vanskelig terreng skal fortsette.

- Dette forslaget kan ikke karakteriseres som annet enn offentlig finansiert naturødeleggelse, sier lederen i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Gjermund Andersen.

Han begrunner dette blant annet med at et bærekraftig skogbruk forutsetter at en del områder ikke hogges.

- Det er vedtatt at 0,9 prosent av Norges produktive barskogareal skal vernes. Samtidig er det dokumentert at viktige verneverdier ikke er fanget opp med dagens vern. Landbruksdepartementets forslag betyr at skogsdriften vil berøre områder som på grunn av ulønnsomhet til nå har vært uten drift. Statsstøtten til drift i vanskelig terreng skaper kunstig lønnsomhet, og er helt uforståelig dersom Landbruksdepartementet har som mål å bidra til et bærekraftig skogbruk, mener Andersen.

Nok tømmer

Ifølge Gjermund Andersen er det i dagens situasjon ikke behov for å øke hoggingen i vanskelig terreng.

- Tømmerreservene i norske skoger er mer enn tilstrekkelig til å oppfylle industriens behov. Prognosene de neste ti-

årene viser med all tydelighet at industriens behov for tømmer kan oppfylles uten å hogge i områder med store naturkvaliteter, sier Andersen. Han mener en avskaffelse av ordningen med støtte til drift i vanskelig terreng vil være et kostnadseffektivt tiltak.

Behov for mer tømmer

- Bakgrunnen for ordningen med økonomisk støtte til skogsdrift i vanskelig terreng, er behovet for tømmer til sagbruk og treforedlingsindustrien, sier statskonsulent i Landbruksdepartementet, Tor Inderberg.

- Det er ikke riktig at det i dagens situasjon er nok trevirke. Industrien trenger mer tømmer dersom permisjoner eller oppsigelser skal unngås, mener Inderberg. Forskriften skal etter planen være ferdig i begynnelsen av mars.

Takk for støtten!

DENTOR AS

 LÅGAVEIEN 10
 POSTBOKS 226, 3251 LARVIK
 Telefon (034) 85 115 - 85 207
 Telefax (034) 85 870
 Bankgiro: 6276.05.14719

NOHA
NO-HA HOLDING A/S
 Forusbein 40, Postboks 322, 4033 FORUS, NORWAY

Spesial-Renovasjon a.s.
 Kildesortering • Innsamling • Gjenvinning
 Telefon 22 66 22 80 - Telefax 22 63 06 69

Tenk flere trekk fremover - tenk miljø!

TOSHIBA KOPIMASKINER

MILJØVENNLIG - IKKE BARE PÅ PAPIRET!

TOSHIBA KOPIMASKINER inngår i et totalt miljøkonsept som også fører til bedret innemiljø ved:

- ♦ ozonfilter ♦ meget lavt støynivå ♦ returordning for forbruksartikler og slidedeler ♦ bruk av miljøpapir godkjent av Stiftelsen for Miljømerking.

TOSHIBAS nye generasjon av kopimaskiner opprettholder fortsatt en høy driftssikkerhet og effektivitet ved:

- ♦ automatisk papirvalg ♦ automatisk forstørrelse og forminsking ♦ automatisk og meget rask to-sidig kopiering ♦ kraftig zoom fra 50%-200% ♦ utvidet levetid på maskin så vel som forbruksartikler.

Kontakt:

◆ SCRIBONA NORGE AS

Telefon: 22 89 70 00 - Telefax: 22 25 11 35

TOSHIBA

Departement støtter fugleutrydding

Landbruksdepartementets støtte til blant annet drenering av våtmarker truer flere fuglearter som tidligere har hatt oppholdssted her.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

70 prosent av verdens 9600 fuglearter klarer ikke å kjempe mot menneskapte trusler. 1000

fuglearter risikerer total utryddelse i nær framtid. Dette slås fast i en rapport fra organisasjonen BirdLife International i England. Skogshogst, plantegifter, drenering av våtmarker og oljeutslipp sender millioner av fugler i døden. Dersom fuglebestandene reduseres ytterligere, risikerer vi en invasjon av insekter og gnagere som rotter og mus, advarer rapporten.

65 arter i Norge

Ifølge rapporten "Truede arter i Norge", som utgis av Direktoratet for Naturforvaltning (DN), har vi 249 ulike fuglearter i Norge. Av disse er 65 arter på den såkalte rødlisten – arter som er truet av utryddelse. Den norske rapporten slår klart fast at det er de menneskeskapte påvirkningene som har størst

betydning, selv om også ting som klima kan spille inn.

Mange av artene på rødlisten oppholder seg størsteparten av livet utenfor Norges grenser, og DN understreker derfor viktigheten av internasjonalt samarbeid. "F.eks. har store forandringer på vinteroppholdsstedet ofte vist seg å ha avgjørende betydning for artens status i Norge, jfr. dvergås og dens vinteroppholdssteder ved Svartehavet som gjennomgår forandringer pga. drenering og jordbruk", heter det i rapporten.

Støtte til endret arealbruk

I Norge gir Landbruksdepartementet økonomisk støtte nettopp til drenering av våtmarker. Sammen med blant annet skogsdrift, endringer i jordbruket,

miljøgifter og oljesøl, er det drenering av våtmarker som truer mange arters livsgrunnlag.

DN er kritiske til denne formen for støtte og karakteriserer politikken som forfeilet.

– En endring av disse tilskuddene er på gang. Men slik de fungerer i dag, fører de til enorme miljøødeleggelser, sier Øystein Størkersen i DN til N&M Bulletin.

Ifølge Størkersen er også et mer intenst jordbruk alvorlig. Ofte innhøstning skaper problem for de fuglene som hekker i åkrene.

– En løsning kan være å avsette flere metre før vannkanten som uberørt område til fugle, plante og dyreliv, sier Størkersen.

Takk for støtten!

**VINJE
KOMMUNE**

**HAMMERFEST
EL. VERK**

Freia Marabou Suchard a.s

SJØLYSTSENTERET, OSLO
19. - 24. MARS

Clinton vil bruke KFK i bilen

Clinton-administrasjonen ønsker økt produksjon av den sterkt ozonnedbrytende gassen KFK, av hensyn til bileierne. Selskapet DuPont hadde planer om å slutte å produsere KFK i år, men har nå gått med på å utvide produksjonen til ut 1995.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

I København i 1992 gikk USA med på å kutte ut KFK-produk-

sjonen innen utgangen av 1995. Gigantselskapet DuPont gikk lenger og vedtok på egen hånd å kutte produksjonen innen dette årets utgang. Men det ble for sterkt for de amerikanske myndighetene, representert ved forurensningstilsynet (EPA). EPA bad DuPont om å produsere hele 35 000 tonn KFK i 1995. Til sammenligning er den norske importen nå på omlag 200 tonn i året.

Det er hensynet til bilbrukerne som har fått Clinton-administrasjonen til å be om mer KFK. I over hundre millioner biler i USA er det air-condition med KFK. Med utfasing av KFK-produksjonen i år, ville ameri-

kanerne allerede nå måtte innstallere nytt utstyr i bilene sine. Det kan de utsette, også til etter 1995. En del av den KFK-gassen som DuPont skal produsere, vil oppbevares i en bank for framtidig bruk.

Miljøavgift

I Nederland vil det bli krevd 250 Gylden ved kjøp av ny bil. Inntekten skal gjøre det mulig å gjenbruke materialene når bilen blir til avfall. Produsenter, importører, opphuggere og verksteder skal administrere programmet. (Internasjonalt Miljønyt)